

Aleksi Rikkinen (vas.) ja Emil Kastehelmi ovat löytäneet Lapin tuntureilta paljon hyväkuntoisia ja lähes koskemattomia sodanaikaisia linnoituksia.

Lapin tuntemattomat tukikohdat ja kadonneet vankileirit päivänvaloon

Tutkijat Emil Kastehelmi ja Aleksi Rikkinen kartoittivat Lapin sodan aikaiselta Sturmbock-linjalta yli 5 000 aiemmin tutkimatonta sotahistoriallista kohdetta. Apuna heillä olivat Maanmittauslaitoksen tarjoamat ilmakuvat ja laserkeilausaineisto sekä paikallisilta saadut tiedot. Tutkimuksen tuloksena syntyi laaja ja kattava paikkatieto- ja kuva-aineisto toisen maailmansodan aikaisesta saksalaisesta linnoituskokonaisuudesta.

ANNIINA LUNDVALL

Lapin sota on monelle tuttu, mutta harva tietää millaiset jäljet sota todella jätti Lapin maisemiin. Käsivarren Lapissa sijaitsevaa puolustuslinjaa käytettiin sodassa syksystä 1944 tammikuuhun 1945, jolloin linjalla oli ryhmittyneenä yli 14 000 saksalaissotilasta.

”Vastassaan saksalaisilla oli noin tuhannen suomalaismiehen vahvui-
nen taisteluosasto”, Emil Kastehelmi kertoo.

Monet linnoituksen osista ovat säilyneet kaukaisissa ja arktisissa olosuhteissa poikkeuksellisen hyväkuntoisina ja koskemattomina. Sotilaiden jälkeen jättämät arkiset tavarat, hylsyt, ammuslaatikot ja lentopommien jäänteet kertovat tarinaa menneestä. Tutkimuksissa alueelta löytyi kymmenen uutta rakennusvaiheen vankileiriä. Viitteitä löytyi myös mahdollisesta joukkohaudasta.

”Hautalöydöt voivat valottaa kysymystä siitä, mitä Sturmbockia raken-

taneille sotavangeille kävi. Aihetta ei tunneta juurikaan, sillä suuri osa saksalaisista sotavankityötä koskevista dokumenteista on kateissa tai tuhoutunut”, sanoo Kastehelmi.

Avoimia aineistoja yhdistämällä hyvä lopputulos

Tutkimustyön apuna käytettiin Maanmittauslaitoksen laserkeilaus- ja ilmakuva-aineistoa. Aineisto on kaikkien saatavilla Avoimien aineistojen tie-

KUVAT: EMIL KASTEHELMI

dostopalvelun kautta. Laserkeilausaineiston avulla tutkimusalueelta löytyi paljon sellaisia kohteita, joita ei voisi havaita tarkastelemalla pelkästään esimerkiksi ilmakuvia. Tutkijoiden mukaan ilman Maanmittauslaitoksen avointa ilmakehän- ja laserkeilausaineistoa tutkimus olisi ollut mahdotonta toteuttaa.

”Keilausaineistojen pohjalta tuotettuja uudenlaisia paikkatietoaineistoja julkaistaan jatkuvasti. Esimerkiksi kasvillisuuden korkeutta maanpinnasta kuvaava, Suomen metsäkeskuksen kesällä 2020 julkaisema latvusmalli on arvokas aineisto tutkimuksen jälkityövaiheessa. Aineistosta voi olla hyötyä muun muassa kartoitettujen leirialueiden suojaisuuden arvioinnissa”, kertoo Aleksi Rikkinen.

”Sturmbock-linjan tutkimus on hieno esimerkki siitä, mitä syntyy, kun yhdistetään avoimesti saatavilla olevaa paikkatietoa ja innovatiivista tutkimusotetta. Nyt, kun uuden Kansallisen laserkeilausohjelman myötä aineistojen tarkkuus kymmenkertastuu, jää nähtäväksi, mitä kaikkea aineiston avulla saadaan aikaan”, pohtii kartastopääl-

likkö **Heli Laaksonen** Maanmittauslaitoksesta.

Ikkuna kulttuuriperinnön tarkasteluun

Tutkimuksen tuloksia on julkaistu projektin verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Aineisto tarjoaa poikkeuksellisen mahdollisuuden Lapin sodan kulttuuriperinnön virtuaaliseen tarkasteluun. Kastehelmen ja Rikkisen tutkimustyön julkaisun yhtenä tavoitteena on helpottaa sotahistoriaan tutustumista sekä innostaa uusia yleisöjä ja etenkin nuoria sotahistorian piiriin.

Sturmbock-projektiin ja muihin tutkimuksiin Suomen unohdetuilta taistelukentiltä voit tutustua osoitteessa www.forgottenfronts.fi. Voit myös tutustua valokuviin Instagram-tilillä [forgottenfronts](https://www.instagram.com/forgottenfronts).

Anniina Lundvall työskentelee Maanmittauslaitoksella viestintäasiantuntijana. ETUNIMI.SUKUNIMI@MAANMITTAUSLAITOS.FI.